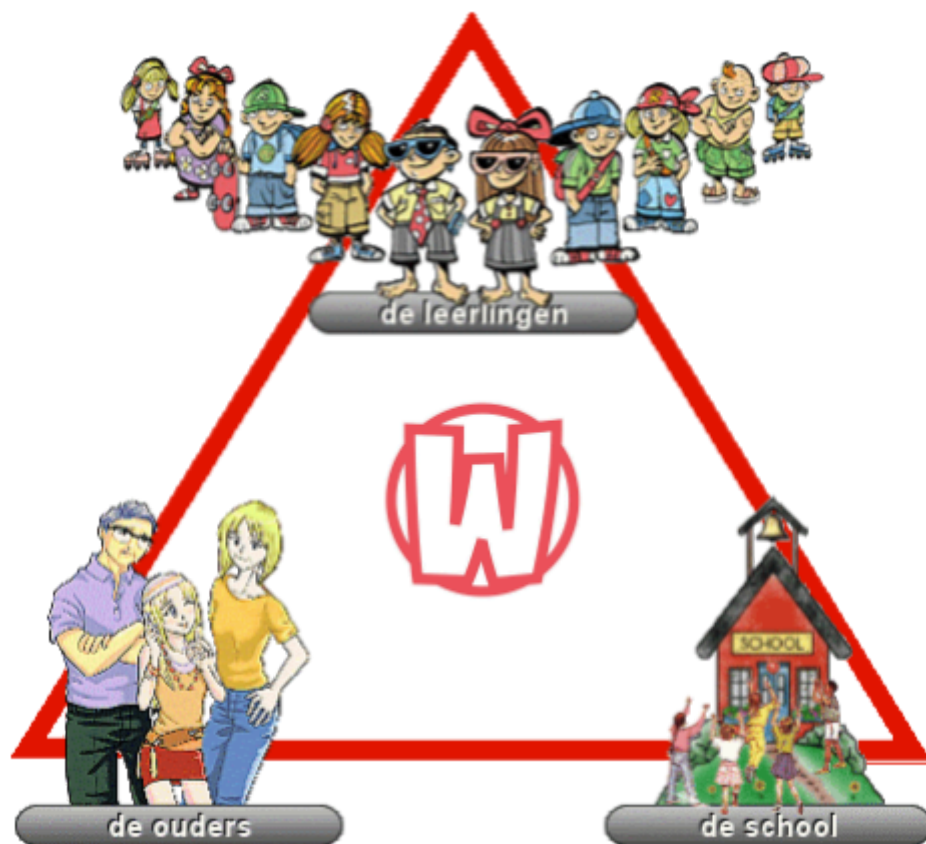

Pest protocol
Wereldwijs
“Samen tegen pesten”

WAT IS PESTEN?

'Iemand wordt getreiterd of is het mikpunt van pesterijen als hij of zij herhaaldelijk en langdurig blootstaat aan negatieve handelingen verricht door één of meerdere personen'.

Bij pesten is het ene kind sterker en het andere kind zwakker. Het is steeds hetzelfde kind dat wint en hetzelfde kind dat verliest. Vaak gebeurt pesten niet één keer, maar is het gepeste kind steeds weer de klos. Het sterkere kind; de pester, heeft een grotere mond en anderen kijken tegen hem of haar op. De pestkop heeft geen positieve bedoelingen; wil pijn doen, vernielen of kwetsen. Het gepeste kind voelt zich eenzaam en verdrietig, hij of zij is onzeker en bang. Pesten kan variëren van steeds terugkerende kleine pesterijen tot echte bedreigingen en lichamelijk geweld. Het kent vele vormen zoals:

Met woorden:	voortdurend plagen, kleineren, uitschelden, uitlachen, roddelen.
Lichamelijk:	knijpen, laten struikelen, duwen, vechten.
Gebaren:	dreigende gezichtsuitdrukkingen of gebaren.
Afpersing:	eisen dat geld, de middagboterham of schoolwerk wordt afgegeven.
Buitensluiten:	niet mee mogen doen, bij activiteiten steeds worden buitengesloten.
Stelen en vernielen: lek prikken	tas afpakken en dingen laten verdwijnen, banden lek prikken
Telefonisch of mailen:	pesterijen via de telefoon of internet (e-mail, chatten).

Verschil tussen plagen en pesten

Plagen mag wel, pesten niet. Maar wanneer is het nog plagen en wanneer wordt het pesten? Bij plagen is er sprake van incidenten. Plagen gebeurt vaak spontaan, het duurt niet lang en is onregelmatig. Bij plagen zijn de kinderen gelijk aan elkaar; er is geen machtsverhouding. De rollen liggen niet vast: de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Plagen gebeurt zonder kwade bedoelingen en is daarom vaak leuk, plezierig en grappig. Bij plagen loopt de geplaagde geen blijvende psychische en/of fysieke schade op en is in staat zich te verweren.

Welke rollen zie je bij pesten?

Bij pesten denk je vaak alleen aan de pestkop en degene die gepest wordt. Maar als er gepest wordt, heeft iedereen in de klas ermee te maken. Alle leerlingen in de klas hebben in hun rol invloed op het pesten. Ook ouders en leerkrachten hebben invloed op het pesten.

De verschillende rollen op een rij:

- **De Pester;** Is vaak onzeker en wil graag aardig en stoer gevonden worden. Denkt door te pesten dat iedereen hem/haar grappig vindt.
- **De Gepeste;** Voelt zich vaak verdrietig en eenzaam. Durft vaak niets terug te doen of het te vertellen, is bang dan nog meer gepest te worden.

- *De Meepester*; Doet mee met pesten, denkt dat hij/zij er dan bij hoort. Is bang om zelf gepest te worden.
- *De Helper*; Neemt het op voor de gepeste. Vindt het niet goed dat er gepest wordt en is niet bang voor de pester. Helpt graag en is daarom vaak populair.
- *De Stiekemer*; Vindt het goed dat er gepest wordt, maar bemoeit zich er niet mee. Is bang om zelf gepest te worden. Roept anderen erbij om het pesten te steunen.
- *De Buitenstaander*; Denkt dat er in de klas niet gepest wordt en het kan hem/haar ook niets schelen. Zolang hij/zij er zelf maar geen last van heeft.
- *De Stille*; Bemoeit zich er niet mee. Vindt het pesten wel gemeen, maar durft niets te doen of te zeggen, is bang zelf gepest te worden.
- *Ouders*; heeft in de opvoeding invloed op het pesten.
- *De leerkracht*; heeft in het lesgeven invloed op het pesten

Het pestprotocol

Het pestprotocol vormt een de verklaring, van de vertegenwoordiging van de school en de ouders, waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en vervolgens een vooraf bepaalde handelwijze gaan aanpakken.

Uitgangspunten

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als een bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
2. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen; leerkrachten, ouders en leerlingen. Zij moeten door middel van samenwerking de problemen rond pesten aanpakken. Dit kun je doen door bijvoorbeeld het nationaal onderwijsprotocol te laten lezen en te laten ondertekenen (zie bijlage 1)
3. Leerkrachten moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol)
5. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten.
6. De leerlingenraad is op de hoogte van het protocol.

De vijfsporenaanpak

Deze aanpak is gericht op de verschillende partijen die betrokken zijn bij pesten: het gepeste kind, de pester, de ouders, de klasgenoten en de school.

Steun bieden aan het kind dat gepest wordt:

Naar het kind luisteren en zijn probleem serieus nemen.
Met het kind overleggen over mogelijke oplossingen.
Samen met het kind werken aan oplossingen.
Zonodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining om weerbaar te worden.
Zorgen voor follow-up gesprekken.

Steun bieden aan het kind dat zelf pest:

Met het kind bespreken wat pesten voor een ander betekent.
Het kind helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen.
Het kind helpen om zich aan regels en afspraken te houden.
Zorgen dat het kind zich veilig voelt; uitleggen wat jij als leerkracht gaat doen om het pesten te stoppen.
Zonodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt.
Stel grenzen en verbind daar consequenties aan.
Zorgen voor follow-up gesprekken.

De ouders van het gepeste en van het pestende kind steunen:

Ouders die zich zorgen maken over pesten serieus nemen.
Ouders op de hoogte houden van peestsituaties.
Informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt.
In samenwerking tussen school en ouders het pestprobleem aanpakken.
Zowel op school als vanuit de thuissituatie.
Zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige ondersteuning.

De middengroep (de rest van de klas) betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem:

Met de kinderen praten over pesten en over hun eigen rol daarbij.

Met behulp van de Kanjertraining praten over pesten.

Met de kinderen overleggen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen.

Samen met de kinderen werken aan oplossingen, waarbij ze zelf een actieve rol spelen.

De algemene verantwoordelijkheid van de school

De school zorgt dat de directie, en leerkrachten voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten in de eigen groep en de eigen school.

De school neemt stelling tegen het pesten.

De school kan de huidige situatie rond pestbeleid in kaart brengen

De school werkt aan een goed beleid rond pesten en veiligheid van leerlingen waar de hele school bij betrokken is.

TSO

Tijdens de TSO is KOK Kinderopvang verantwoordelijk voor het pestbeleid.

Wanneer er iets gebeurt tijdens de TSO zorgen zij voor het oplossen van mogelijke problemen. Tevens dragen zij zorg voor een overdracht naar de betreffende leerkracht. Wanneer het gaat om structureel pestgedrag naar een leerling tijdens de TSO worden de ouders door de TSO medewerkers op de hoogte gebracht.

Preventieve Maatregelen

1. Elke leerkracht maakt met de leerlingen aan het begin van het schooljaar klassenafspraken. Die worden op papier gezet en getekend door alle leerlingen. Bijlage 4 zou je kunnen gebruiken als voorbeeld van wat er in die afspraken zouden kunnen staan. Het is wel de bedoeling dat het vanuit de kinderen komt. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de leerkracht in zijn klas het pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.

2. In iedere groep wordt er elk jaar aandacht besteed aan Kanjertraining. De lessen die bij het leerjaar horen worden gegeven. Dit kan altijd uitgebreid worden als dat nodig is in de klas.

3. Iedere groep besteedt veel aandacht aan het samenwerkend leren, Coöperatief Leren. Dit zorgt ervoor dat kinderen op een prettige manier met elkaar leren om te gaan.

4. Als een leerkracht aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groeps gesprek. Hierbij worden de rol van de pester, slachtoffer, de meeloper en de stille getuigen benoemd.

Het stappenplan na een melding van pesten.

1. Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de leerkracht eerst met de gepeste en later met de pester apart. Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden in bijlage 3 en 4. Vervolgens is er een gesprek tussen beide leerlingen en de leerkracht en probeert tot goede afspraken te komen.

2. De leerkracht neemt contact op met de ouders van de gepeste en de pester en betreft hen bij de oplossing;

3. De leerkracht bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
4. De leerkracht brengt de ib'er op de hoogte
5. De leerkracht praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groepssfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groepslid heeft.
6. Indien het probleem escaleert meldt de leerkracht dit aan de ib'er
7. Indien het probleem escaleert (zie 5) worden de ouder/verzorgers wederom op de hoogte gesteld en zo nodig betrokken bij het vinden van een oplossing, bijvoorbeeld een individueel programma buiten school.
8. Bij herhaaldelijk pestgedrag kan in overleg met de directie en ouders worden besloten het kind tijdelijk te schorsen.

Protocol Digitaal Pesten

Onderdeel van het pestprotocol

Digitaal pesten is een onderdeel van traditioneel pesten.

Vormen van digitaal pesten

Anonieme berichten versturen via app of insta, schelden, roddelen, bedreigen, foto's van mobieltjes en webcam op internet plaatsen, privégegevens op een site plaatsen, wachtwoorden en credits stelen en misbruiken, haat profielen aanmaken, virussen sturen en het versturen van een e-mail bom. 20% van de leerlingen heeft te maken met digitaal pesten.

Effecten

De effecten van digitaal pesten kunnen erger zijn dan bij traditioneel pesten. Opnames die via de webcam worden gemaakt, worden vastgelegd door een ander. Deze opnames verdwijnen nooit meer. Over de hele wereld kan een foto op een site staan. Foto's die eenmaal op internet staan zijn soms niet meer te verwijderen.

Verantwoordelijkheid van de school

Soms gebeurt pesten buiten de school. De school kan hier niet de verantwoordelijkheid voor nemen. Toch heeft de school er veel last van. Het ruziën en pesten gaat op school door. Schoolresultaten lijden eronder. Er ontstaat een onveilig klimaat. Kinderen kunnen minder goed leren. Pesten heeft effect op het schoolklimaat. Hierover staat meer beschreven in het schoolveiligheidsplan.

Hoe kun je digitaal pesten voorkomen?

1. Toepassen en actualiseren van het pestprotocol.
2. Leerlingen bewust maken van de gevaren op internet, de effecten van digitaal pesten en de strafbare feiten.
3. Afspreken van internetgedrag zie bijlage 5 en 6.
4. Pesten bespreekbaar maken in de klas en leerlingen elkaar daarop laten aanspreken.
5. Ouders informeren. Ouders zijn in het algemeen niet goed op de hoogte van wat hun kind op internet doet. Alleen door met de ouders samen te werken is digitaal pesten aan te pakken.
6. De bovenbouw doet elk schooljaar mee met de week van de mediawijsheid.

Hoe kun je digitaal pesten aanpakken?

voorbeeld 1: Een leerling wordt steeds lastig gevallen (stalking):

Leer de leerling assertief te zijn: nee zeggen, contact afsluiten.

De leerling niet laten ingaan op de stalker.

Breng de ouders op de hoogte.

Adviseer de ouders en de leerling om bewijslast te verzamelen.

Adviseer de ouders aangifte bij de politie te doen.

voorbeeld 2: Over een leerling wordt geroddeld via social media:

Geef steun en luister naar de leerling.

Adviseer de leerling berichten te bewaren en op te slaan.

Probeer de dader te achterhalen

Bespreek het met de mentor/vertrouwenspersoon.

Spreek de pesters aan.

Voer eventueel een klassengesprek.

Neem contact met de ouders op.

Probeer de dader op te sporen. Soms is de identiteit van de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden. Je gebruikt daarvoor de zogenaamde logfiles van de school-server (centrale computer). Vanzelfsprekend heb je daar wel (technische) ondersteuning van een ICT-coördinator, systeembeheerder, en/of externe beheerder voor nodig.

Ga na wanneer het bericht verstuurd is en welke klas op dat moment gebruik maakte van de computers. De stijl van het bericht en eventuele taalfouten kunnen de dader verraden. De dader kan wellicht ook worden gevonden door in de klas te praten over wat er is gebeurd. Soms is het niet mogelijk een dader te achterhalen en zit er niets anders op dan het effect te minimaliseren. Dat kan het beste door het slachtoffer op het hart te drukken niet te reageren op haatmail of andere ongewenste berichten.

Blokkeren van afzenders

Sommige programma's hebben de mogelijkheid om specifieke afzenders te blokkeren. Verwijs ouders naar onderstaande websites voor meer informatie. Op den duur loont het wellicht de moeite de leerling een nieuw mailadres te geven. Vertel je leerlingen dat ze altijd heel voorzichtig moeten zijn met het doorgeven van hun mailadres aan anderen.

Digitaal pesten is strafbaar

Er zijn verschillende vormen van digitaal pesten die strafbaar zijn.

Leerlingen realiseren zich dat vaak niet.

Bijlage 2:

Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Feiten

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer)
- Waar word je gepest: (doorvragen: zijn er nog meer plekken)
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er kinderen die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaar gedrag te tonen naar de pester?

Bijlage 3.

Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Alvorens er een gesprek met de pester wordt gehouden heeft degene die het gesprek aangaat zich er van overtuigd dat degene met wie het gesprek plaatsvindt inderdaad schuldig is aan het gemelde gedrag.

Het doel van het gesprek:

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan.
- Achterliggende oorzaken boven tafel te krijgen.
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde.

Confronteren is

- probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker, omdat je graag de lolligste bent! Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren.
- relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld. Ik vind dat je erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt. Zeg nooit: Je bent heel gemeen. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.
- specifiek blijven: Je noemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.
- veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken:

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom? Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op de ander? Etc.. Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen?

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt.

Bijlage 4.

Schoolafspraken

Wij willen graag dat alles in onze school goed verloopt. Daarom hebben we een aantal afspraken gemaakt.

Algemeen

- In en om school scheldt en vecht je niet, gebruik je geen discriminerende taal en gedraag je je vriendelijk t.o.v. de andere kinderen.
- Gedraag je t.o.v. leerkrachten, ouders en bezoekers netjes en beleefd.
- Als we buiten de school zijn (schoolreisjes, theater etc.) gedraag je je netjes en beleefd. Houd de naam van de school hoog.
- Er staan overal prullenbakken. Gebruik ze.

Gebouw

In de school willen we het graag opgeruimd en rustig hebben. Wat kun je daaraan doen?

- Voeten vegen als je binnen komt. Het kost weinig moeite en het helpt enorm.
- Gedraag je rustig in de school, maak geen lawaai en ren niet door de gang.
- Je jas, tas en pet horen aan de kapstok.
- De w.c.'s zijn er voor iedereen. Houd ze schoon.

Klas

In de klas willen we graag een prettige en werkzame sfeer. Wat kun je daaraan doen?

- Je juf of meester wil je graag iets leren. Laat zien dat je wilt leren.
- Wees zuinig op spullen in de klas. Zorg er voor dat niemand jouw rommel hoeft op te ruimen.
- Gedraag je ook netjes wanneer de juf of meester even de klas uit is, of wanneer er een andere leerkracht voor jouw groep staat.

Plein

In de pauze willen we graag dat iedereen veilig en met plezier kan spelen. Wat kun je daaraan doen?

- Speel alleen spelletjes die geen gevaar opleveren voor jezelf en voor anderen.
- Stoeien en trekken (nepvechten) zien wij niet als een spelletje. Weet je niet of iets mag, vraag het dan aan de leerkrachten.
- Om binnen te blijven heb je toestemming van je juf of meester nodig.
- Op het plein mag alleen met “zachte” ballen gespeeld worden.
- Fietsen op het schoolplein is verboden.

- Wanneer jij er voor zorgt dat er niet veilig en plezierig op het schoolplein gespeeld kan worden, dan word je hier op aangesproken door de juffen en meesters die op het plein aanwezig zijn.

Bijlage 5.

- Internet wordt gebruikt voor opbouwende educatieve doeleinden.
- Sites die wij kinderen willen laten gebruiken worden eerst door de leerkracht bekeken.
- Het gebruik door leerlingen van publieke zoekmachines, zoals Google, wordt ontraden.
- Er worden geen sites bekeken die niet aan onze fatsoensnormen voldoen.
- Het moet voor kinderen duidelijk zijn waarom zij bepaalde sites wel of niet mogen bekijken.
- De leerkracht draagt zorg voor een omgeving waarin kinderen open kunnen vertellen wanneer zij onbedoeld op ongewenste sites komen.
- Hou vooral controle op leerlingen die buiten het lokaal op internet informatie opzoeken.
- Leerlingen mogen geen internetbestanden opslaan.
- Leerlingen vragen van tevoren of zij informatie mogen uitprinten.
- Regels en wetten met betrekking tot copyright worden in acht genomen.

Bijlage 6.

- **Spreek** van tevoren met je leerkracht af wat je op internet wilt gaan doen.
- Geef nooit persoonlijke informatie door op Internet, zoals je **naam, adressen en telefoonnummers**, zonder toestemming van de meester of de juf.
- Zoek niet naar onderwerpen die **kwetsend** zijn voor anderen.
 - Gebruik alleen de zoekmachine van **Netwijs**.
- Vertel het je juf of meester meteen als je informatie tegenkomt, waardoor je je **niet prettig voelt** of waarvan je weet dat **wat je ziet niet hoort**.
- Maak **nooit verdere contacten** met iemand **zonder toestemming** van je juf of meester.
- Stuur met e-mail nooit **foto's** van jezelf of van anderen zonder toestemming van de juf of meester.
- Beantwoord geen **e-mail** waarbij je je **niet prettig** voelt, of waar onderwerpen in staan waarvan je weet dat dat niet hoort. Het is niet jouw schuld dat je zulke berichten krijgt.

□ Verstuur zelf **geen kwetsende berichten**.

□ Vraag of je informatie mag **uitprinten**.